

ไก่ได้พลอย

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคด อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

กบเผือกอบัว ไก่ได้พลอย ว่าไก่ได้พลอยนะ เราเห็นแล้วเราก็ตลก เราเห็นแล้วเราสงสารใน
กบเผือกอบัว ไก่ได้พลอย เพราะอะไร? เพราะมันไม่รู้เรื่อง สิ่งของมันไม่รู้เรื่องนะ แต่ไอ้คำพังเพย
บางทีนี่ออกมาจากพระไตรปิฎก อย่างเช่นว่าอึ่งเห็นวัวแล้วพยายามจะเบ่งให้เท่าวัวนี่มันมาจาก
ธรรมบทใจ เป็นคำกล่าวคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเตือนใจพวกเรา

แต่เราไปมองว่าสัตว์มันไม่รู้เรื่องหรือ ไก่มันได้พลอยมันจะไปสนใจอะไร เพราะมันไม่รู้
แต่เรารู้ พวกเรารู้ นี่มันต้องน้อมเข้ามาหาเราใน ไก่ได้พลอยมันไม่รู้เรื่อง ถ้าย้อนกลับมาหาเรานี้
ท่านเตือนเราต่างหากแต่เอาสิ่งข้างนอกแคนอนเข้ามาหาเรา ไก่ได้พลอยนะ ไก่มันได้พลอยมัน
ได้ข่าวสารดีกว่า มันได้พลอยพลอยมันใช้ทำประโยชน์อะไรไม่ได้

กบเผือกอบัวก็เหมือนกัน มันไม่รู้เรื่องอะไรมันเฝ้าของมันอยู่อย่างนั้น แต่ธรรมชาติของมัน
สัญชาตญาณของมัน มันอยู่อย่างนั้น มันต่างหากไม่น่าสงสาร ไอ้คนที่ไปมองเห็นมันนะน่าสงสาร
มากกว่า ไอ้คนที่ไปมองเห็นมันแล้วคิดถึงมัน มันว่าไก่ได้พลอยแล้วมันไม่ได้ประโยชน์ ขอให้มัน
ได้ข่าวสารยังดีกว่าใช่ไหม แต่เราเหมือนกัน นี่กบเผือกอบัว ฝรั่งเศสมาคุยกับเรานะว่าเราชาวพุทธนี้
อยู่กับศาสนา เฝ้าศาสนาอยู่แต่ไม่ได้ลิ้มรสของศาสนาใจ

นี่ก็เหมือนกัน ศาสนานี้เป็นสิ่งที่สูงสุดนะพุทธศาสนานี้ประเสริฐมากเลย แต่เราเข้าไปไม่ถึง
เราก็อีกกบเผือกอบัวเหมือนกัน เราต่างหากเปรียบเหมือนกบเผือกอบัว เปรียบเหมือนไก่ได้
พลอย มันไม่เข้าใจมันก็อยู่กันไปอย่างนั้น แต่ถ้าอย่างผู้ที่เข้าถึงธรรมะนั้นนะ มันจะเป็นไม่ใช่ว่า
ไก่ได้พลอย มันจะเป็นว่าเป็นเหมือนกับคนได้พลอย มันยกสถานะของจากสัตว์เดรัจฉานขึ้นมา
เลย

สัตว์เครื่องนํ้ามันอยู่ของมันตามประสาของมัน มันเกิดขึ้นมา มันสูง ๆ ต่ำ ๆ นะ จิตนี้เกิด จิตเวลาพัฒนาขึ้นมามันพัฒนาได้ เหมือนเรานี่ เราอยู่ในบ้านของเรา ได้ถูกลีบบที่ไหนที่ว่ามัน สกปรกเราก็ต้องมุดแล้วเข้าไปกวาด เวลาเรามุดลงไปนี่เราอยู่ในที่ต่ำ เวลาเราขึ้นไปชั้นสูงนี่เราจะ ไปทำความสะอาดบนเพดานบนอะไรนี้ เราต้องปีนบันไดขึ้นไปบนที่สูง เวลาเราขึ้นสูงเราก็คือว่าเรา สูง เวลาเราลงต่ำเราก็คือว่าเราต่ำ

อันนี้ก็เหมือนกัน จิตเวลาเกิดเป็นสัตว์เครื่องนํ้ามันก็เกิดเป็นสัตว์เครื่องนํ้า พอมันตาย จากนั้นมันก็เกิดสูงเกิดต่ำ เกิดสูงเกิดต่ำจากจิตดวงเดียว เราก็เหมือนกัน จิตของเราเราก็เกิดสูง ๆ ต่ำ ๆ นี่ขนาดเกิดในวิภวภูมิตะ แล้วเกิดในอารมณ์ของเราละ อารมณ์มันพัฒนาขึ้นมา ถ้าเกิดมัน พัฒนา... วุฒิภาวะของใจ ใจพัฒนาขึ้นไปมันพัฒนาขึ้นไป ถ้ามันพัฒนารมณดาของเรานี้ กบเผ่า กอบัวกับไก่ได้พลอย มันเผ่าอยู่เฉย ๆ มันเห็นคุณค่าแต่มันยังทำไม่ได้

แต่ถ้าเราทำของเราได้ขึ้นมา ทำของเราได้ เราเข้าถึงศาสนาไม่ใช่ไก่ได้พลอย ไม่ใช่กบเผ่า กอบัว มันวิปัสสนาของมันจนว่ามันเป็นคนได้พลอย คนได้พลอยมันจะมีคุณค่าขึ้นมา มันจะซึ่ง คุณค่าขึ้นมา นี่ใจมันพัฒนาขึ้นมา วุฒิภาวะของใจมันพัฒนา พัฒนาตรงไหนล่ะ? ตรงที่ว่าเราทำ ความสงบของเราเข้ามา พอกความสงบของเราเข้ามามันได้ขึ้นมาจริง ๆ เอกัคคตารมณ์จิตนี้เป็นหนึ่ง

พอจิตนี้เป็นหนึ่งมันจะมีความสุขมาก มีความสุขมาก เห็นไหมได้พลอย พลอยเฉย ๆ ใจ แต่คุณค่าของพลอยยังไม่ได้แลกเปลี่ยนออกมา เราได้พลอยมานี้ ถ้าเราไปแลกเปลี่ยนมาเราจะได้ เงินออกมา เราได้สิ่งที่เราพอใจของเราออกมา

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อจิตมันเป็นสมาธิ สัมมาสมาธิขึ้นมา ถ้าเรายังคันคว้าต่อไป เรา แลกเปลี่ยนขึ้นไป ไปแลกเปลี่ยนออกมาเป็นเงินเป็นทอง เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา มันจะ ได้ของเราขึ้นไปเป็นชั้น ๆ เข้าไป อันนี้ไม่ใช่ไก่ได้พลอย เป็นคนได้พลอย คนได้ธรรม คนได้ คุณค่าขึ้นมาจากในศาสนา

เราเข้ามาในศาสนานี้เราพอใจของเราละ พวกเรานี้ทุกข์ยาก เวลาอุตสาห์ชวนขวยมา เราอุตสาห์ชวนขวยพยายามพัฒนาตัวเองออกมา เพราะว่าถ้ามันนอนอยู่เฉย ๆ อาจารย์มหาบัวท่านพูดอยู่นะว่า “สงสารมากเวลาคนนอนหลับ” คนนอนหลับ เห็นไหม เอาอะไรไปกรอกเข้าไปนี่มันล้าล้าหมดเลย คนนอนหลับเหมือนคนที่มันไม่สนใจ

แล้วเวลาคนนอนหลับนี้ อันนี้ว่าฝันดิบฝันสุกท่านก็ว่าอีก ฝันดิบฝันสุก เห็นไหม เวลาคนนอนฝันนะ ฝันไปเลยนี้ฝันสุก เวลาฝันดิบก็ฝันไฉน คนนอนหลับ มันคิดทั้งวัน ก็นั่งก่นอยู่กับความคิดของเรา นี่คือการฝัน คือความเพ้อเจ้อ คือความไม่จริงนะฝันดิบ ฝันดิบ ๆ ความคิดทั้งวันนี้ คิดจะเผาตัวเองตลอดนี้ฝันดิบ พอฝันดิบขึ้นมามันก็ไม่ใช่ความจริง มันถึงต้องทำความสงบเข้ามา ให้ความฝันให้มันเป็นความจริง

สิ่งที่เป็นความจริง เห็นไหม ทำความสงบเข้ามาของใจ ใจนี้มันยังทำความสงบของใจไม่ได้ ใจความฝันแบบฝันดิบนี้มันทำต่อต้านใจ ต่อต้านในการกระทำของเรา อย่างเช่นจะมาวัดอย่างนี้ จะมาวัดเราจะทำคุณงามความดีนี้มันความต่อต้านจากภายใน “เสียเวลาเปล่า เรามีความทุกข์ยาก ไปแล้วได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา”

นี่คนตื่นขึ้นมา คนตื่นขึ้นมาแล้วมันยังทำคุณงามความดีได้ ดีกว่านอนหลับอยู่นะ เขาอนหลับเหมือนกับคนเขาฝันดิบอยู่ เขาไม่รู้เรื่องอะไรของเขา แล้วเขาตื่นขึ้นมา เราเวลากิเลสมันชักลงต่ำ น้ำไหลลงที่ต่ำ ความเห็นของเรามันจะชักลงไปทางที่ต่ำ พอชักลงที่ต่ำมันจะเอาสะดวกสบายใจ ความสะดวกสบายนี้เป็นเรื่องของกิเลส ผู้ล่วงพ้นกิเลสได้ด้วยความเพียร ความเพียรของเราจะสะสมให้เราพัฒนาของเราขึ้นไป

แต่ความคิดของกิเลสมันจะเอาสุขสบาย แล้วจะเอาผลเร็ว ๆ ใจ อย่างมาประพฤติปฏิบัตินี้ปล่อยว่างวางเฉยจะทำอะไรก็ว่าปล่อยว่าง ๆ พระพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยว่าง เราควรจะปล่อยว่างมันจะปล่อยว่างอย่างนั้นมันปล่อยว่างไม่ได้ ปล่อยว่างไปแล้วมันก็เกิดมาอีก มันเกิดดับ ๆ มันปล่อยว่างได้ด้วยความกดไว้ความกดไว้มันปล่อยว่างชั่วคราว

แล้วปล่อยวางแล้วนี้ แล้วปล่อยว่างวางเฉย พอปล่อยวางแล้วนี้ เพราะมันคิดแต่เริ่มต้นว่าจะปล่อยวางใช้ไหม แล้วมันก็ปล่อยวางตามที่ว่ากิเลสมันหลอก กิเลสมันสร้างเรื่องขึ้นมาให้เราทำอย่างนั้น แล้วเราทำตามไป แล้วว่าได้ผล...ไก่ได้พลอย ไม่รู้คุณค่าไง ไม่รู้คุณค่ามันก็ไก่ได้พลอยอยู่อย่างนั้น

แต่ถ้าเป็นพัฒนาขึ้นมาเราไก่ได้พลอย แล้วย้อนกลับมาถึงว่าน้อมเข้ามาใจ น้อมเข้ามาให้เป็นธรรมของเรา ย้อนกลับที่เรา เรายังไม่มั่นใจตรงนั้น เราต้องพัฒนาของเราขึ้นไป คือพิจารณาของเราตลอดไปว่ามันได้พลอยขึ้นมา พลอยจะแลกเปลี่ยนเป็นอะไรขึ้นมา ความแลกเปลี่ยนขึ้นไปเห็นไหม แลกเปลี่ยนกับใคร? แลกเปลี่ยนกับอะไร?

แลกเปลี่ยนกับความเห็นของเรา กิเลสมันเกิดดับใช้ไหม? แล้วเราอยู่ที่ไหน? ธรรมอยู่ที่ไหน? ธรรมกับกิเลสมันต้องต่อสู้กัน ความต่อสู้กันระหว่างธรรมกับกิเลสในหัวใจเราจะเกิดขึ้น ถ้าเราเป็นคนหมั่นค้นคว้าใจ เราหมั่นค้นคว้าหมั่นตรวจสอบของเราตลอดเวลา พอตรวจสอบมันจะเห็นเข้ามาของมันเอง จริง ๆ แล้วพอมันสงบเข้ามา มันจะเห็นได้ด้วยอำนาจวาสนาบารมีก็มี

แต่สำหรับเรานี้มันมีแต่ความประมาท มันไม่มีความฉลาด เวลาจับได้อะไรขึ้นมา มันหลุดมือไปไง มันจะหลุดมือออกไปเพราะมันเป็นนามธรรม แล้วเราไม่เคย เราหลงเลงสย เราคิดของเราว่าควรจะเป็นอย่างนั้นแล้วเราทำของเราไป มันจะไม่สมประโยชน์ของเรา ไม่สมประโยชน์ของเรามันก็หลุดมือไป

ความผิดพลาดต้องมี การประพฤติกฎปฏิบัติองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปี เห็นไหม การศึกษามา การใคร่ครวญมา เพราะกิเลสในหัวใจเรามันจะเลี่ยมหลอกเราไปตลอด เวลาบอกว่าหลอกเรานี้คนอื่นพูดเราก็คิดเอาเองว่ามันจะหลอกเราได้อย่างไร เราต้องรู้ทันมัน แต่เวลามันเกิดกับเรานี้เราไม่รู้ทันมันหรอก จะความฉลาดขนาดไหน ยิ่งฉลาดมากเท่าไรระงับกิเลสมันที่อยู่หลังความฉลาดนั้น

มันคิดแต่หาทางว่าจะลัดจะหาช่องทางที่มันจะเอาตัวมันรอดให้ได้ มันเข้าใจว่ามันจะทำได้ เห็นไหม มันเข้าใจว่าเพราะมันกับเราเป็นอันเดียวกัน กิเลสกับใจนี้เป็นเนื้อเดียวกัน เพราะมันพาใจนี้เกิดตาย ๆ กิเลสกับใจนี้มันผูกไปด้วยกันเลย มันผูกไปตลอด พอมันผูกไปตลอด นี่มันเป็นอนุสัยเกิดนอนเนื่องอยู่ในใจ ความคิดออกไปนี่ ภาวสะเกิดขึ้น ภพของใจเกิดขึ้น ความคิดเกิดขึ้น

ถ้าภาวสะเกิดขึ้นคือฐานที่ความเริ่มต้นความคิดมันมี มันก็คิดจากนั้นออกไป นั่นนะถ้าย้อนกลับมาที่ว่าคำว่า “ดูใจ ดูใจ” ดูใจนี้ ถ้าดูอยู่มันเป็นการเพ่งพินิจ คำว่าดูใจนะ ดูใจนี้มันเป็นกถิน มันเป็นการเพ่งพินิจ มันไม่ใช่ มันต้อง “จับใจ” แล้วค้นคว้า พลอยนั้นนะพลิกดูแง่เหลี่ยมของพลอยนั้น พลอยนั้นควรจะทำอย่างไร ถ้าเป็นโลกเรานี้ พลอยนี้ทำลายไม่ได้ พลอยนี้มีคุณค่า เราต้องถนอมไว้

แต่ถ้าเป็นหลักธรรมของศาสนา พลอยนี้ต้องทุบทิ้งทำลาย แล้วใครจะกล้าทุบทิ้งทำลาย พลอยเม็ดงามเม็ดนี้ ถ้าไม่ทุบทิ้งทำลาย สิ่งที่อยู่ในกลางเม็ดของพลอยนั้นคือเชื้อของกิเลส ถ้าทุบทิ้งทำลายนี้ทุบทิ้งทำลายถึงตรงจุดของพลอยเม็ดนั้น ทำลายมันออกไป กิเลสในพลอยนั้นมันจะหลุดออกไป

พลอยที่มันเป็นวัตถุหายไป แต่พลอยหรือว่าสิ่งที่เป็นความมหัศจรรย์ของใจมันจะเกิดขึ้นมาเพราะว่าเป็นนามธรรม อาหารที่เรากินมามีที่ไหนที่ว่าอร่อยที่สุดเรานึกขึ้นมาเดี๋ยวนี้สิ เรานึกขึ้นมาจะเห็นภาพนั้นเลย สิ่งที่ฝังใจเราผูกใจเรา เรานึกขึ้นมาภาพนั้นจะสด ๆ ร้อน ๆ เลย อันนี้มันเป็นนามธรรม พลอยก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นพลอยเป็นเม็ดเป็นวัตถุนั้น เราต้องเก็บรักษาไว้ ลำบากลำบากมากต้องดูแลรักษา

แต่ถ้าเราทำลายนะ ทำลายพลอยในหัวใจนี้ ทำลายออกไป กิเลสมันออกไป สิ่งนี้เป็นนามธรรม แต่นามธรรมนี้เกิดสร้างสมเป็นรูปธรรมจับต้องกับใจได้ ฝังอยู่ที่ใจ เป็นไปกับใจ แต่เดิมใจกับกิเลสนี้ผูกกันเป็นเครื่องคู่เคียงกันไป พอทำลายพลอยเม็ดนั้นแล้วสิ่งที่เป็นคู่เคียงกันไป

สิ่งนั้นโดนทำลายออกไปเพราะเราได้ทำลายพลอยเม็ดนั้น สิ่งนั้นมันอยู่ในกลางเม็ดของพลอยนั้น ได้หลุดออกไปจากใจ ใจนี้เอโก รัมโม ใจนี้เป็นหนึ่งเดียว

เอโก รัมโม ใจนี้เป็นเอก ธรรมนี้เป็นหนึ่งเดียวไม่มีสอง สิ่งใดโลกนี้เป็นของกู มีมืดมีสว่าง มีทุกข์มีสุขเป็นของกูทั้งหมด แต่เราทำลายสิ่งที่ว่ามันฝังอยู่ในหัวใจนั้นหลุดออกไป ใจดวงนั้นไม่มี ไม่มีสิ่งใด ๆ อยู่ในใจดวงนั้นเลย ไม่มีกิเลสเป็นคู่แข่งต่อไป ไม่มีสิ่งใดจะเป็นคู่แข่งกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นประเสริฐขึ้นมา นี่พลอยเม็ดงาม ๆ อยู่ในหัวใจ ถึงว่าไม่ใช่ไก่ได้พลอย อยู่ในหลักของศาสนาเรา

ในศาสนาพุทธสอนถึงสิ้นสุดของการทำลายกิเลสในหัวใจนั้น แต่ก่อนจะทำลายได้นี้มันก็ต้องเริ่มจากพวกเรานี้ ทาน ศีล ภavana ใจให้ทาน ให้ศีล ภavana เพื่อจัดความตระหนี่ถี่เหนียวของใจ จัดความสะดวกสบายของใจ เห็นไหม อยากจะอยู่เฉย ๆ อยากจะนอนที่บ้านเฉย ๆ นอนจมอยู่กับความคิดหมักหมมในหัวใจ หัวใจความคิดหมักหมมเหมือนน้ำเน่า น้ำที่ไม่ได้มีการหมุนเวียนเลย น้ำที่ไม่มีการถ่ายเทเลย มันต้องเสีย มันต้องเน่า เพราะไม่มีออกซิเจนเข้าไป

มีการถ่ายเท มีการออกมา เห็นไหมนี้ เรามีการถ่ายเท เราออกไปทำบุญกุศลนี้มันหมุนเวียนออกไป อารมณ์นี้หมุนเวียนออกไป บุญกุศลหมุนเวียนเข้าไปในหัวใจ เหมือนออกซิเจนเข้าไปในชอกใจของเรา ใจมันเริ่มสะอาดขึ้นมา ๆ สะอาดด้วยอะไร? ด้วยธรรมของพระพุทธเจ้า ใจด้วยธรรม เห็นไหม นี่ฟังธรรมอยู่ ธรรมอันนี้ก็เข้าไปทำความเข้าใจกับใจ ใจมีความเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นคุณ สิ่งนั้นเป็นประโยชน์

แต่เดิมว่าเราจะไปทำไม เราจะมีความทุกข์ยาก เขาอยู่บ้านกันเฉย ๆ ทั้งหมดเลย มีแต่พวกเรานี้เป็นคนอะไร ทำไมไม่อยู่บ้าน ทำไมต้องออกไปยุ่งกับเขาข้างนอก เห็นไหม ต้องออกไปข้างนอก บ้านไม่อยู่ ต้องไปทำบุญกุศลที่วัด ต้องไปอะไรนี่ อันนั้นเป็นกิเลสที่มันหมักหมมในใจ สิ่งนี้จะทำให้เรานอนจมอยู่ ให้ใจเราเป็นน้ำเน่า นี่หลบไหลไปกับกิเลสความคิดของเรา

แล้วเราหมุนเวียนออกมา นี่มันความสะอาดของใจ ออกซิเจนเข้าไปชำระล้างเข้าไป ความตระหนี่ถี่เหนียวออกไป ทำขึ้นไป...ทาน พอทานเข้าไป มีทานมีความเข้าใจในทาน มีศีล มีภาวนา มีภาวนาจนเห็นจับพลอยได้ใจ นี่ไก่ได้พลอย ไก่ยังได้พลอย เห็นไหม แต่พอได้พลอยขึ้นมา แล้วถึงพิจารณากันไปว่าพลอยอันนี้เพราะมันเป็นสัตว์เครื่องจานมันไม่รู้

เราเป็นมนุษย์เรารู้คุณค่าของพลอย เราถึงเอาพลอยนั้นไปแลกเปลี่ยน แลกเปลี่ยนคือการวิปัสสนา ให้แลกเปลี่ยนจากทำให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ไม่ได้ทำที่มันเคลื่อนอยู่ในหัวใจ มันจะเป็นประโยชน์กับเรานะ ประโยชน์กับเราคือผู้ที่กระทำ ประโยชน์จากหัวใจที่ก้าวเดินดวงนั้น เป็นปัจจัยตั้งกับหัวใจดวงนั้น

ธรรมะนี้บุญกุศลถึงเป็นสิ่งมหัศจรรย์ เป็นทิพย์ ผ่องอยู่ในใจของแต่ละดวง ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ ไม่มีใครสามารถจะแย่งทำลาย สามารถจะตัดดวงผลประโยชน์จากใจของดวงที่ผู้สร้างขึ้นมาได้เลย ถึงต้องเป็นของผู้ใดผู้ที่ผู้สะสมผู้สร้างสมขึ้นมา ถึงจะเป็นสมบัติของคนนั้นใจ

เราเป็นคน แล้วเรามีหัวใจ เราเป็นชาวพุทธ เราถึงว่าเราเกิดมาท่ามกลางพุทธศาสนา เราเกิดมาแล้วเราถึงไม่ใช่ไก่ แล้วเราก็ไม่ใช่กบ แต่เราก็เอาสิ่งนั้นมาเป็นคติเตือนใจ จนพัฒนาขึ้นมาว่าเราเป็นมนุษย์ที่ได้พลอย มันถึงเป็นประโยชน์กับเราที่เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา ไม่เสียชาติเกิด เอวัง